

- I. Charakteristickým znakem města je trh - Praha již v X. století mezinárodním tržištěm - Zpráva Ibrahima ibn Jakuba - Mnoho kupců z východních zemí - Vhodná poloha Prahy u brodů a pod ochranou hradu - Kosmas o velkém bohatství v Pražském podhradí (řeč kněžny Virpirg, manželky Konráda vévody brněnského ke králi Vratislavu r. 1091) - Kosmova zpráva o pražském sobotním trhu roku 1105 - Vévoda Břetislav zakazuje nedělní trhy - Při tržišti zeměpanský „dvůr hostí“ a vzorné míry - Týn a Ungelt - Vévoda Bořivoj daruje část důchodů z Týna výšehradské kapitule - Celní sazebník z XII. století - Méně cizinců - Prvá zmínka o Němcích v podhradí; vedle Románů i Židé - Privilegium vévody Soběslava - Mizí styky s východem, západní proudy pronikají německým prostředím . . . str. 7
- II. Ve XIII. stol. mýcení pohraničních hvozdů - Otevírání dolů - Němečtí kolonisté - Privilegium krále Václava IV. soustřeďuje do Prahy všechen obchod - Usnesení Staroměstských z r. 1304 o zahraničních kupcích - Výsady pražských kupců od římských císařů Jindřicha VII. a Ludvíka Bavora - Roku 1335 král Jan Lucemburský s uherským králem Karlem chce převéstí obchodní cesty z Vídně do Prahy - Obchodní privilegia Karla IV. - Kamenný most - Donaustauf - Pokus o nové cesty benátských kupců přes Prahu - Cizí kupci v Praze - Výsady cizích kupců - Svobodný obchod na jarmarcích (svatováclavský na Starém, svatovítský na Novém Městě) - Nové Město dostává druhý výroční trh - Vznik speciálních trhů - Kotce pro kraječe suken a kramáře na Staroměstském rynku - Trh drůbeže - Kotce u sv. Havla - Privilegium Karla IV. z r. 1376 o trhu slanečků a trhu masném na Starém Městě - Dobytčí trh a koňský trh na Novém Městě - Sený trh u sv. Jindřicha na Novém Městě - Privilegium o trhu slanečků na Novém Městě z r. 1367 - Uhelny trh - V Podskalí a u sv. Valentina trhy na dříví - Výtoň - Dovoz do Prahy - Masné krámy (padesát německých a padesát českých) - Výčet řemesel z r. 1429 - Značná úroveň - Selské usedlosti v Praze, zahradníci, zelníci a vinaři - Statky patriciátu kolem Prahy . . . str. 13
- III. Velký blahobyt skrovně vrstvy měšťanů z dovozu a vývozu - Hojně chudiny - Ve XIV. stol. snahy řemeslníků o zlepšení poměrů - Polemický spisek proti těmto proudům, přicházejícím z Německa - Roku 1324 Bratrstvo zlatníků - Roku 1348 Bratrstvo malířů a štítařů - Rády těchto Bratrstev - Vznik pořádků - Nejstarší požární řád Starého Města - Správa města dohlíží na práci řemeslníků - Karel IV. dává řád střelcům - Hromadné sídlení příslušníků téže živnosti - Karel IV. odstěhoval „nepokojná řemesla“ na Nové Město - Vznik cechů - Karel IV. proti cechům - Václav IV. nebrání již cechovnímu hnutí - Roku 1418 staroměstští kožišníci získali povolení skutečného cechu (podstatný znak — nucená příslušnost) - Obširný řád kožišníků - Získati mistrovství je dosti nákladné - Ondřej z Brodu o řemeslnících v husitské revoluci - Řemeslníci horlívi husitě - jejich řády jsou psány česky - Praha hospodářsky izolována - Průvozní obchod mívá Prahu - Lipsko získává pražský trh - Snaha Jiřího z Poděbrad (rádce Marini) o povznesení kupectví - Císař Friedrich III. potvrzuje někdejší svobody pražským kupců - Vladislav jako uherský král potvrzuje rovněž výsady pražských kupců - Další výroční trhy na Starém Městě a na Malé Straně - Zpráva Pavla Žídka o úpadku obchodu - Vzrůst vážnosti řemesel - So-

běslavská práva - Artikule novoměstských kovářů z r. 1446 - Hospodářská politika cechů - Král Vladislav r. 1473 nadřadil kožišnický cech pražský cechům celého království - Roku 1524 po náboženských bouřích slib měšťanů pro jednotu víry podle cechů - Celkem 31 cech - Znaky cechů podle soběslavských práv - Postavení lazebníků - Počátek XVI. stol. vrcholné období pražských cechů

str. 23

IV. Rozhodnutí krále Ferdinanda o odvádění ungeltu i v jiných městech českých - Registra ungeltní z r. 1597 - Jakub mladší Granovský z Granova představuje Ungelt - Stará rychta skladem cizího plátna - Celnice na Výtoni rozšířena - Roku 1534 potvrzuje Ferdinand obvyklé trhy a jarmarky - Roku 1527 zavedení pravidelného poštovního spojení Prahy s Vídní - Habsburská dynastie podřizuje hospodářsky Čechy svým zájmům - Sůl z Gmundenu - Sklad soli na Starém Městě - Plavba po Vltavě a nové propustě „němčiny“ - Mincovna - Knihitiště v Praze - Jiří Černý Rožďalovský řečený Melantrich - Papírny Hanuše Freye - Sklárna Benedikta Rosmana u Cisařského mlýna - Počátek manufaktur - Ferdinand I. cechům nepřál - Roku 1547 zrušení autonomie cechů - Řemeslníci podrobili tužšímu doзору - Nařízení proti drahotě výrobků - Vnější formy cechů nedotčeny, i nové cechy zakládány - Rozmanitost živností - Pražské cechy rozhodčí venkovských cechů - Přístup do cechů stále více stěžován, mistrovství skoro monopolem - Královské úřady měly právo konečného rozhodování - Vedle cechů řemeslníci dvorští nebo koncesní - Stávky tovaryšů - Část výroby uniká cechům - Stížnosti na pokoutní mistry a na židy - Soutěž židů novinkou XVI. století - Židovská lichva ve středověku - Nařízení krále Vladislava z r. 1497 o lichvě, půjčují také již křesťané - Filo-židovská politika císaře Rudolfa II. - V době pobělohorské značný příliv německých mistrů do cechů - Cechy však udržují český ráz

str. 35

V. Stížnosti na obohacování řemeslníků v době pobělohorské - Většinou však všeobecné schudnutí - Roku 1624 zastavení živností nekatolíků - Stěhování z Prahy - I katolíci opouštějí Prahu - Hospodářský život Prahy upadá - Na jarmarcích jen špatné zboží - Posudek hospodářského odborníka J. Bechera o pražských řemeslnících - Nádherné paláce, chudnoucí měšťanstvo - Roku 1642 opat Fuk splavnil Vltavu nad Prahou - Návrh cis. rady rady Voglera a dvor. obchodníka Leuxe z Luxensteinu, aby v Praze bylo zřízeno výsadní skladiště - Nové výroční trhy s mimořádnými svobodami - Kardinál Harrach nedovoluje vstup nekatolickým kupcům - Roku 1663 kardinál povoluje, ale vídeňské úřady mají hospodářský vzestup Prahy - Plán na spojení Vltavy s Dunajem - V XVII. stol. z náb. omezení obchodu těží židé, obchodují s evang. zeměmi a pronikají i do cechů - Staroměstští kupci proti židům - R. 1699 hrabě z Vrby navrhuje zrušení cechů, které prý brzdí svobodné podnikání - Řemeslníci, vyloučení z cechů jsou nejlepší mistři manufaktur v cizině - Paláce dokladem zdatných pražských řemeslníků - Pražští purkmistři hájí cechy - Vídeňská vláda pro jednotný postup v cechovní otázce - Roku 1731 vydány nové cechovní artikule pro království české, omezena samospráva a dozor úřadů podrobena řemeslná chasa - Zavedení povinných průkazů - Zrušení mistrovských kusů - V XVIII. stol. protižidovská opatření - Roku 1745 židé musili opustiti Prahu - Místodržitelská anketa o návratu židů, většina kupců pro návrat - Roku 1748 císařovna

Marie Terezie návrat povoluje - Blahobyt státu novou politikou směrnicí, pomalu mizí zákony proti nekatolickým kupcům - Úlevy pro „fabrikanty“ a umělce - Reformy poštovníctví v Praze - Individuální podnikavost podporována - Zákaz rozšiřovati přímus na nová odvětví - „Komerční řemesla“ svobodnější, „řemesla policejní“ omezována - Císař Josef 1783 zrušil cech řezníků v Čechách - Jednotlivcům dovoleno zřizovati továrny - První továrna v Praze r. 1753 - Pracovní síly na venkově lacinější - Zrušením nevolnictví příliv obyvatelstva do Prahy a tím dostatek dělnictva - Dříve robotárny (špinhaus) - Rychlý vzrůst továrního průmyslu v Praze

str. 45

VI. Barvířský cech se brání proti svobodnému potiskování látek - Vznik četných kartounek - Velký vliv židů - Továrny v Karlíně a na Smíchově - Kartounka bratří Porgesů, šlechticů z Portheimu, vedoucí továrna v Rakousku - Kartounky typický pražský průmysl - Roku 1844 pražské dělnické bouře - Roku 1770 první přádelny bavlny v Praze - Tkalcovny a jiné textilní továrny - Firma Nottrot a Breitfeld přiváží nejen stroje, ale i první dělníky z Anglie - Pěstování moruší a chov bource morušového - Na pražských ostrovech velká bělidla - Roku 1806 postavil ředitel techniky F. Gerstner první parní stroj, ale teprve mnohem později opouštějí továrny vodní pohon - První parní stroj z Anglie - Roku 1833 zakládá Angličan Thomas v Karlíně tovární výrobu parních strojů; další strojírny v Karlíně (Gottschald, Breitfeld) - Ringhofferové - Etienne Boulogne, továrna na rukavice - Kapslovna Sellier a Bellot - Různí čeští továrníci - Knihkisk - Pražské kloboučnictví - Roku 1824 Česká spořitelna - Roku 1827 první pojišťovna - Vynálezce Božek - Roku 1838 první pražská železnice, ale na koňský pohon - Roku 1845 parostrojní dráha Praha—Olomouc - Další tratě - Paroplavba - Komerční rada Schreyer a průmyslová výstava v Klementinu r. 1791 - Další výstavy až po napoleonských válkách - V letech třicátých počátky hospodářských výstav - Jednota ku povzbuzení průmyslu v Čechách - Poměry továrního dělnictva - Tovární práce žen a dětí - Zhoršením zaváděním strojů - Bouře r. 1844 - Nespokojenost i v dalších letech - Roku 1848 manifest tiskařů (z kartounek) - Sociální opatření Svatováclavského výboru - Další bouře proti strojům a hlavně proti židovským továrníkům - Velká nezaměstnanost v Praze

str. 55

VII. I reakční vídeňská vláda popřává volnost hospodářskému životu - Roku 1850 v Rakousku volené obchodní a živnostenské komory - Pět komor v Čechách - Volební řád uměle nadřazuje Němcům - První předsedové komory a Průmyslové jednoty - Pronikání českého živlu - Merkur - Roku 1859 zatímní živnostenský řád ruší cechovní organizace - Svoboda provozování živnosti - Živnostenská společenstva - Svoboda přinesla nebyvalý rozkvět - Roku 1857 prům. škola (Jan Ev. Purkyně) - Další obch. a odborné školy - Náprstkovo prům. museum - Počet živnostníků příliš vzrůstá - Sjezd řemeslnictva z Čech žádá znovuzavedení průkazu způsobilosti - Roku 1883 průkaz zaveden - Rozšíření železniční sítě - Vzrůst strojíren - Cukrovary - Výroba a vývoz cukrovarek strojů do ciziny (Breitfeld a Ewans, Čeněk Daněk) - První Českomoravská továrna na stroje zal. r. 1872 - Strojírna Novák a Jahn, vývoz strojů pívovarských a lihovarských - Křižík - Kartounky zanikaly - Cementárny - Plynové osvětlení - Počet dělnictva v Praze - Těžké pracovní podmínky - Počátky dělnických organizací - JUDr Chleborád zakládá „Oul“ - Roku

1878 založena v Břevnově strana československé sociální demokracie - Sociální reformy - Překotný hospodářský vývoj - Banky - Šimáček zakládá záložny - Kolem roku 1871 v Praze překotný vzrůst bank, spekulaci horečka, mnoho lidí ochuzeno; po krachu založena na radu Riegra r. 1889 Zemská banka království Českého - Češi dobývají poslední bašty hospodářského života - Roku 1891 všeobecná zemská výstava str. 65

VIII. Národopisná výstava československá - Výstava z r. 1908 je základ technického musea - Ústav pro zvelebování živností - Špatné poměry pražských řemeslníků - Roku 1897 nové předpisy o učnících - Živnostenská novela r. 1907 zůstala průkaz způsobilosti - Přerod obchodního života na počátku XX. století - Anketa pražské obchodní komory o úpadku průmyslu v Rakousku - Nový rozvoj pražského průmyslu - Poutiční elektrická dráha a vzrůst průmyslu elektrotechnického - Křížík - Továrna ing. Kolbena - Národohospodářský ústav a Ústav pro zvelebování průmyslu - Velký rozmach průmyslu strojírenského - Zánik různých řemesel - Přesun zaměstnání - Přehled stávek v Praze 1894—1914 . . . str. 79

Literatura str. 87

Seznam vyobrazení str. 91

Soubor prací Bedřicha Mendla. Sestavil Jan Klepl str. 93

Obsah str. 109